

Mulighetene for bruk av Inn på tunet som alternativ opplæringsarena

Kartlegging gjennomført av Oxford Research

Knowledge for a better society

Oxford Research utvikler kunnskap for et bedre samfunn, ved å kombinere vår kompetanse innen forskning, strategi og kommunikasjon.

Vi gjennomfører undersøker, analyser og evaluerer på tvers av fagområder og på en rekke tematiske felt, inkludert nærings- og regionalutvikling, velferdsområdet, arbeidsmarkeds- og utdanningsområdet, samt på forsknings- og innovasjonssystemer.

Vi legger til rette for implementerings- og endringsprosesser basert på utfallet av våre utredninger og analyser.

Oxford Research ble etablert i 1995 og er en del av Oxford Group. Vi har kontorer i Danmark, Norge, Sverige, Finland, Latvia og i Belgia (Brussel).

Oxford Research AS

Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
Norway
(+47) 40 00 57 93
post@oxford.no
www.oxford.no

Oppdragsgiver

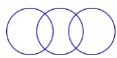
Statsforvalteren i Møre og Romsdal

Prosjektperiode

Mars 2022 – august 2022

Team

Sjefsanalytiker Stine Meltevik
Sjefsanalytiker Elisabet Sørfjorddal Hauge
Senioranalytiker Johan Løkken
Analytiker Sunniva Weschke

The venn-diagram is a stylistic representation of Oxford Research's efforts to combine competences in research, v strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Forord

I jordbruksoppgjøret 2019 ble det bestemt å gjennomføre et nytt løft av Inn på tunet (IPT). Fire piloter ble etablert med fokus på å kartlegge hvilke utfordringer som finnes ved kjøp av IPT-tjenester. IPT i utdanningssammenheng er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal bidra til å gi mestring, utvikling og trivsel. Aktiviteten i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal fikk tildelt en pilot for skole og pedagogiske tilbud for videregående skole, og ønsker nå å få belyst mulighetene for å øke bruken av IPT. Formålet med denne kartleggingen er å gi en beskrivelse av hvordan IPT brukes i dag, hvilke barrierer og muligheter som finnes for økt bruk av tilbudet, samt gi anbefalinger for videre bruk.

Vi vil takke alle som har bidratt med kunnskap og innsikt i hvordan IPT brukes og oppleves som tilbud, både gjennom intervjuer og besvarelse av kartleggingsskjemaet. Videre vil vi takke Statsforvalteren i Møre og Romsdal for et spennende oppdrag og håper at rapporten og det kunnskapsgrunnlaget den representerer, kan være et godt bidrag i det videre arbeidet.

Kristiansand 15. juni 2022

På vegne av prosjektteamet,

Sjefsanalytiker Stine Meltevik (prosjektleder)
Oxford Research AS

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1. Om oppdraget	5
1.1 Problemstillinger.....	5
1.2 Metode og datagrunnlag	6
2. Bruk av IPT og alternative opplæringsarenaer i dag	9
2.1 Kjennskap til IPT	10
2.2 Behov og målgruppe for IPT og alternative opplæringsarenaer	11
3. Hindringer og muligheter	13
3.1 Økonomiske barrierer.....	14
3.2 Behovet for kompetanse og tilrettelegging.....	15
3.3 Hindringer og muligheter i geografisk plassering av tilbud	16
3.4 Nytte og behov for denne type tjenester	16
4. Veien videre	18
Bilag 1: Kartleggings skjema	20

Sammendrag

Formålet med oppdraget har vært å kartlegge hvordan Inn på tunet (IPT) blir brukt i videregående opplæring i Møre og Romsdal, og undersøke hvilke muligheter som finnes for økt bruk av tilbudet.

Kartleggingen har konsentrert seg om følgende hovedtematikker:

- Hvordan blir IPT brukt av videregående skoler i Møre og Romsdal i dag?
- Hvilke barrierer og muligheter for bruk av IPT finnes hos skolene?
- Hvilke tiltak bør gjøres for å legge til rette for økt bruk av IPT som tilbud i de videregående skolene?

Kartleggingen har følgende hovedfunn:

IPT er lite brukt i den videregående opplæringen i Møre og Romsdal i dag. Flere av skolene mangler kjennskap til hvordan tilbudet fungerer i praksis. Både i forhold til individuell tilpasning rundt elevens behov samt hvordan det pedagogisk og faglig forankres i læreplanverkets kompetansemål.

Majoriteten av skolelederne vi har intervjuet, opplever IPT som et dyrt tilbud å kunne tilby til den enkelte elev. Skolens ressurser er knappe, og midler for tilrettelegging skal fordeles på alle elever med et tilretteleggingsbehov. I tillegg er det stor geografisk avstand mellom mange av de videregående skolene og IPT-tilbydere. Tilbudet oppleves derfor av noen som lite tilgjengelig.

Det er positive erfaringer og tilbakemeldinger fra de skolene som benytter seg av IPT-tjenester. Flere informanter ønsker å ta IPT i bruk, men peker på at dette i høy grad avhenger av finansieringsmuligheter og at skolene får informasjon og kunnskap om hva dette tilbudet kan gi eleven.

Basert på datagrunnlaget kommer vi med følgende anbefalinger:

- Systematisk arbeide med å øke kjennskapet til Inn på tunet.
- Utrede mulighetene for å etablere en finansieringsordning for bruk av alternative opplæringsarenaer.
- Øke kunnskapen om måloppnåelsen og virkningene ved bruk av alternative opplæringsarenaer.

1. Om oppdraget

Denne rapporten diskuterer mulighetene for bruk av Inn på tunet (IPT) som alternativ opplæringsarena for videregående skoler i Møre og Romsdal.

IPT i utdanningssammenheng er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal bidra til å gi mestring, utvikling og trivsel. Aktiviteten i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der. Gården kan være en alternativ opplæringsarena for barn og unge som har ulike utfordringer i dagens skole, for eksempel fysiske og psykiske utfordringer eller læreutfordringer.

I jordbruksoppkjøret 2019 ble det bestemt at det skal gjennomføres et nytt IPT-løft.¹ Hensikten er å bidra til utvikling og formidling av kunnskap om hvordan IPT-tjenester kan bidra til å oppfylle nasjonale, regionale og kommunale mål for velferdstjenester og integrering. Det ble bestemt å gjennomføre totalt fire piloter innenfor demensomsorg, skole og pedagogiske tilbud, en for grunnskole og en for videregående skole, samt psykisk helse, rusomsorg og arbeidstrening.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal fikk tildelt piloten for skole og pedagogiske tilbud for videregående skole. Det er mulighetene for å øke bruken av dette tilbudet som Statsforvalteren ønsker belyst gjennom denne kartleggingen. Statsforvalteren i Møre og Romsdal er prosjekteier og ble tildelt 2,4 millioner kroner.

Kartleggingsrapporten er delt i fire kapitler. Dette første kapitlet gjennomgår problemstillingene og gir en vurdering av datagrunnlaget og metodene brukt i kartleggingen. Kapittel to gir en oversikt over bruken av IPT som en alternativ opplæringsarena blant videregående skoler i dag. Det tredje kapitlet presenterer en analyse av hvilke hindringer og muligheter som ligger i IPT, og avslutningsvis diskuterer vi våre innspill til veien videre for IPT-tilbudet.

1.1 Problemstillinger

Oppdragets formål har vært å kartlegge hvorfor IPT er lite brukt i videregående opplæring og å se på mulighetene for at IPT som alternativ opplæringsarena kan tas mer i bruk i den videregående skolen. Dette skal sees i lys av kriteriene for målene til pilotene:

- Kartlegge hvilke utfordringer kjøper av IPT-tjenestene møter ved oppstart
- Kartlegge hvilke kriterier som blir vektlagt ved valg av IPT-tilbyder og hvilke løsninger som blir valgt
- Vurdere kostnadene og kvaliteten ved bruk av IPT-tjenester sammenliknet med tilsvarende tilbud

¹ For mer informasjon om IPT-løftet se: <https://www.innpatunetloftet.no/>

Tabellen under viser en oversikt over problemstillingene og sentrale spørsmål knyttet til problemstillingene som har blitt belyst i kartleggingen.

	Problemstilling	Sentrale spørsmål
Dagens situasjon	Hvordan blir IPT som læringsarena brukt i den videregående skolen i Møre og Romsdal i dag?	<ul style="list-style-type: none"> • Den videregående skolens kjennskap til IPT-tilbud. • Hva skal til for å bruke IPT-tilbud i skolen? • Hvem er aktuelle brukergrupper til IPT-tilbudene? • Hvordan vurderer skolene behovet for en slik opplæringsarena? • Kjennskap til IPT-tilbyderne • Kjennskap til om det er eller har vært brukt IPT-tilbud i den videregående skolesektoren
Utviklingsmuligheter	Hvilke utviklingsmuligheter har IPT for at den videregående skolen skal kunne ta i bruk Inn på tunet som en alternativ opplæringsarena?	<ul style="list-style-type: none"> • Hva er de største hindringene for å ta i bruk IPT-tilbud? (for skoleeier og for de enkelte skolene) • Hvor ligger mulighetene for å ta IPT inn i større grad i videregående skole?
Forslag til videre arbeid	Hvilke tiltak bør gjøres for å legge til rette for økt bruk av IPT i den videregående opplæringen?	

1.2 Metode og datagrunnlag

Bruk av IPT som en alternativ opplæringsarena er fra før et lite utforsket felt hvor det eksisterer lite data og forskning å trekke på. Vi har derfor hatt en utforskende tilnærming, og gått bredt ut for å identifisere aktører som har innsikt om bruk, hindringer og muligheter for økt bruk.

I kartleggingen har vi benyttet oss av et standardisert elektronisk kartleggingsskjema (spørreundersøkelse) og intervjuer med ulike aktører. Gjennomføring av datainnsamlingen har primært foregått i to faser: en breddestudie i form av et kartleggingsskjema og en dybdestudie i form av kvalitative intervjuer. Videre i kapittelet gjennomgår vi kort de ulike datakildene som har inngått i kartleggingens faser.

1.2.1 Eksplorative intervjuer

Innledningsvis i prosjektet gjennomførte vi fire eksplorative intervjuer med to representanter fra fagområdet for kompetanse og næring i fylkeskommunen, leder for IPT Møre og Romsdal og en IPT-tilbyder med utdanningsrelatert tilbud. Hensikten med disse intervjuene var å innhente økt innsikt i tematikkene og problemstillingene som ble løftet

fram i konkurransegrunnlaget. I tillegg bidro innspill fra disse informantene i utformingen av både kartleggingsskjemaet og intervjuguider.

1.2.2 Bredestudie gjennom kartleggingsskjema

I oppdragets bredestudie sendte vi ut et elektronisk kartleggingsskjema rettet mot representanter for Elevtjenesten, PPT, Oppfølgingstjenesten og skoleledelse ved videregående skoler i fylket. Hensikten var å etablere en oversikt over nøkkelaktørers kunnskap rundt IPT som alternativ opplæringsarena og muligheter for utvikling av IPT-tjenester i videregående opplæring. Kartleggingsspørsmålene i skjemaet bestod av både spørsmål med forhåndsdefinerte svaralternativer og åpne svar (se skjemaet i bilag 1).

Kartleggingsskjemaet ble sendt til skoleledelsen ved samtlige av de videregående skolene i fylket. I tillegg hadde oppdragsgiver foretatt et utvalg representanter fra Elevtjenesten, PPT og Oppfølgingstjenesten tilknyttet de videregående skolene i fylket. Tabellen nedenfor viser en oversikt over utsendte skjemaer og svar.

Respondenttype	Antall utsendte invitasjoner	Antall ufullstendige besvarelser	Antall fullstendige besvarelser
Skoleledelse	20	1	11
Elevtjeneste	15	0	9
Oppfølgingstjenesten	16	2	7
PPT	5	0	3
Totalt	56	3	30

1.2.3 Dybdestudie gjennom kvalitative intervjuer

Vi har gjennomført intervjuer med totalt 15 personer. Informantene har vært skoleledere, PPT og Oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen. I tillegg har vi gjennomført intervjuer med representanter fra Elevtjenesten. Hensikten med intervjuene var å belyse ulike perspektiver om IPT som alternativ opplæringsarena.

De som er intervjuet, er:

- 7 rektorer/ representanter for skoleledelsen ved videregående skoler i fylket
- 5 representanter for elevtjenesten ved videregående skoler i fylket
- 3 representanter for PPT/ Oppfølgingstjenesten videregående opplæring Møre og Romsdal fylkeskommune

Intervjuene ble gjennomført med hjelp av semistrukturerte spørreguider tilpasset de ulike informantgruppene. Neste tabell viser de ulike informantgruppene og sentrale tematikker som er belyst gjennom intervjuene.

Informantgruppe	Tematikk
Skoleledelse ved de videregående skolene i fylket	<ul style="list-style-type: none"> Hva er kjennskapet til Inn på tunet, herunder kjennskap til IPT-tilbydere i fylket. Hva er nåværende/tidligere erfaringer med IPT-tjenester i vgs? Hvordan oppleves nytte og behov? Hvilke muligheter og hindre finnes for økt bruk?
Elevtjenesten ved de videregående skolene i fylket	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan oppleves nytte og behov? Hvilke muligheter og hindre finnes for økt bruk?
PPT i fylkeskommunen	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan kan IPT være et verktøy som PPT kan/vil tilby for å legge til rette for elever i den videregående skolen med behov for tilrettelagt undervisning? Hvilke muligheter og hindre finnes for økt bruk?
Oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan kan IPT brukes for å føre unge tilbake til opplæring eller arbeid til å få formell kompetanse (studiekompetanse, yrkeskompetanse eller annen kompetanse) på sikt? Hvilke muligheter og hindre finnes for økt bruk?

1.2.4 Vurdering av datamaterialet

Selv om vi samlet sett, har svar fra over halvparten av respondentene må vi være varsomme med å trekke slutninger basert på kartleggingsskjemaet alene. Intensjonen med kartleggingsskjemaet har ikke vært å få en representativ eller statistisk analyse av IPT, men å få informasjon om tilbudet fra relevante aktører. Det har derfor vært viktig å supplere kartleggingsskjemaet med intervjudata for å belyse de ulike elementene ved problemstillingene som ønskes besvart. Fordi svært få av informantene har hatt god kjennskap til IPT, har vi også måttet innhente informasjon om bruk av alternative opplæringsarenaer generelt. Dette har vi gjort for å få et bedre bilde av hvordan skolene opererer og vurderer behovet for denne typen tilbud, og hvordan de ser IPT sammenlignet med andre alternative opplæringsarenaer.

Både kartleggingsskjemaet og intervjuene med de ulike informantene har bidratt til å gi god informasjon om kjennskapet til Inn på tunet, aktuelle brukergrupper og dagens bruk av IPT som en alternativ opplæringsarena. Kartleggingsskjemaet gir gode indikasjoner på ulike barrierer for bruken og intervjuene har bidratt til å belyse mulighetsrommet for å i større grad benytte IPT som en alternativ opplæringsarena. Kartleggingen gir nyttige innsikter om en tidligere lite undersøkt tematikk. Supplert med de kvalitative intervjuene, bidrar data fra kartleggingen til å belyse problemstillingene på en fyllestgjørende måte. Samlet sett vurderer vi datamaterialet til å gi tilstrekkelig dybde og bredde til å belyse problemstillingene på en tilfredsstillende måte.

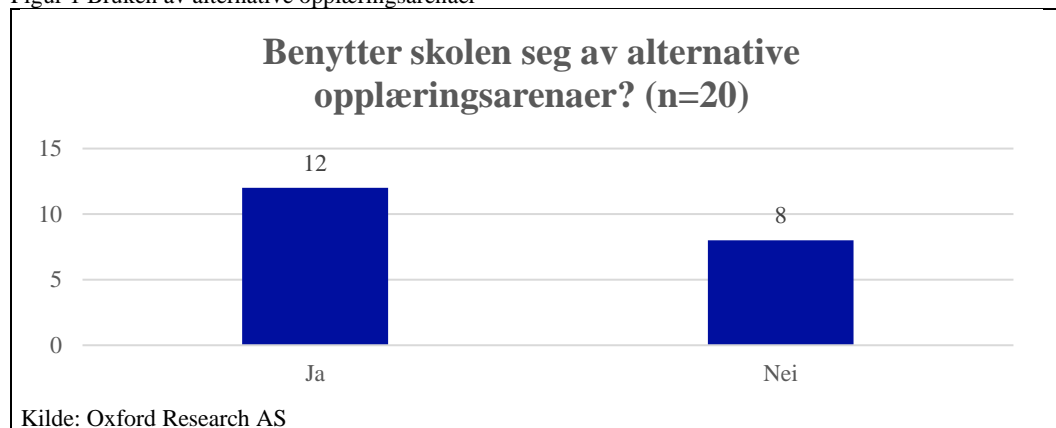
2. Bruk av IPT og alternative opplæringsarenaer i dag

Dette kapitlet presenterer funn fra både kartleggingsskjemaene og fra intervjuene med skoleledere, pedagogisk personale, samt representanter fra Oppfølgingstjenesten og PPT i fylket. Funnene omhandler både IPT-tilbudet og alternative opplæringsarenaer generelt.

Et viktig funn både i kartleggingen og i intervjuene, er at IPT brukes lite av de videregående skolene i Møre og Romsdal. Tilbakemeldingene fra kartleggingsskjemaene viser at i alt 11 skoleledere har besvart spørsmålet «Har du som skoleleder erfaring med IPT som alternativ opplæringsarena?». Her oppgir fire respondenter at de har erfaring med IPT som alternativ opplæringsarena. Av informantene vi har intervjuet, er det kun én rektor som oppgir at skolen han leder benytter IPT som alternativ opplæringsarena.

Samtidig finner vi at mange skoler bruker andre alternative opplæringsarenaer. Flere informanter forteller om bruk av egne lokaler, baser og undervisningsrom tilpasset de elevene som har et særskilt behov, eller som har vedtak om spesialundervisning, og derfor krav på særlig tilrettelegging. Svarene fra kartleggingsskjemaet viser at alternative opplæringsarenaer brukes av 12 av fylkets videregående skoler.

Figur 1 Bruken av alternative opplæringsarenaer

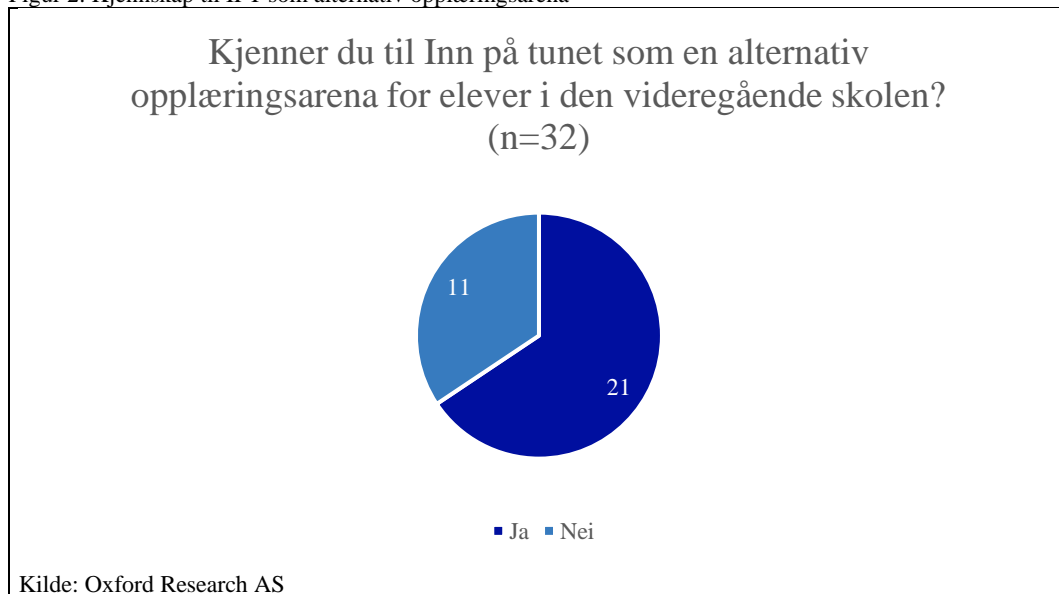
Utdypende svar knyttet til spørsmålet om bruken av alternative opplæringsarenaer, viser at slike arenaer primært brukes for elever som enten har behov for tilrettelagte skoleløp (med eller uten vedtak²), eller elever som har behov for praksisrettet opplæring.

² Ofte betegnet som elever med a-skjema. Flere av skolene oppgir at disse elevene har store fysiske og kognitive utfordringer, ofte med manglende språk, autismspekterforstyrrelser, og andre funksjonsnedsettelse som gjør at de ikke kan delta i normal undervisning og heller ikke får karakterer, men oppnår grunnkompetanse. Dette kan også være elever (uten vedtak) som har sosiale vansker, sosial angst og skolevegring, og som på den måten har vanskelig for å være fysisk til stede på skolen.

2.1 Kjennskap til IPT

Et sentralt spørsmål i kartleggingskjemaet handlet om hvilken kjennskap respondentene har til IPT som alternativ opplæringsarena. 32 respondenter har besvart kartleggingskjemaet, og av disse har 21 respondenter svart ja på spørsmålet. Ca. en tredjedel av respondentene har altså ikke kjennskap til IPT.

Figur 2: Kjennskap til IPT som alternativ opplæringsarena

Av de 21 respondentene som har kjennskap til IPT, har 8 respondenter fått kjennskap til IPT direkte fra en IPT-tilbyder og 12 respondenter har fått kjennskap til Inn på tunet enten gjennom tidligere bruk eller via bekjente. Dette indikerer at informasjon fra tilbyderne selv eller allerede etablerte nettverk er en viktig kanal for informasjon om IPT.

I intervjuene tydeliggjøres det også at mange av skolene ikke kjenner til IPT som tilbud, eller ikke kjenner detaljene i hva tilbudet går ut på. I flere av intervjuene opplyser informantene at de først i forkant av intervjuet i forbindelse med denne kartleggingen har blitt oppmerksom på at tilbudet eksisterer. Intervjuene vi har gjennomført har på den måten fungert som en informasjonskanal hvor flere av informantene har fattet interesse for å undersøke IPT videre. Det kommer frem i flere av intervjuene at skolene som ikke har kjent til tilbudet, synes det høres interessant ut og som noe de vil vurdere å ta i bruk hvis de får mer informasjon om tilbudet og kostnadene. Som vi også vil gå nærmere inn på i de neste kapitlene, er mangel på informasjon også en årsak til at flere informanter og respondenter ytrer usikkerhet til hvordan de eventuelt ville kunne ta i bruk tilbudet, og hvilke barrierer og muligheter som skolene opplever.

2.2 Behov og målgruppe for IPT og alternative opplæringsarenaer

2.2.1 Behovet for IPT

Kartleggingsskjemaet ga mulighet for at respondentene kunne gi fritekstsvar under spørsmålet: «Dersom det ikke lå en økonomisk begrensning for skolen for å ta i bruk slike tilbud, ville skolen benyttet seg av Inn på tunet som en alternativ opplæringsarena?»

7 respondenter har gitt et fritekstsvar, hvorav 6 har svart ja. Flere har også gitt en begrunnelse for hvorfor de mener dette er et relevant tilbud. Tross at kun 7 respondenter har gitt et svar på dette spørsmålet, gir svarene oss fortsatt en indikasjon på at IPT anses som et relevant og godt tilbud til de elevene som har behov for det. Blant annet skriver en som selv har erfaring med en elev som bruker tilbudet:

«Jeg mener ja. Vi har flere elever som er i en slik posisjon at de trenger andre opplæringsarenaer enn skolen. Viktig at skolen er kjent med tilbyder og samarbeider tett med vedkommende. Vi har god erfaring med dette, og ser at eleven som bruker tilbudet trives meget godt og at arbeidet her blir knyttet opp mot kompetansemål og fagplaner.»

Det foregående spørsmålet er ikke et direkte spørsmål om behovet for IPT, men gir likevel en indikasjon på hvordan verdien av tilbudet anses hvis man hadde fjernet den økonomiske barrieren. Det kommer også frem i de kvalitative intervjuene, hvor flere reflekterer rundt behovet for å kunne tilby enkelte elever en annen arena for tilpasset opplæring, og at IPT-tilbudet er interessant å vurdere i den sammenhengen.

På den andre siden er det også flere informanter og respondenter som *ikke* ser behovet for IPT. Ofte handler dette om at de ikke har elever som har behovet for en slik arena, eller ikke kan se hvordan dette tilbudet styrker opplæringen eller tilretteleggingsmulighetene for den enkelte eleven.

2.2.2 Aktuelle målgrupper

I intervjuene finner vi stor variasjon i hvilke målgrupper skolene vurderer som aktuelle for IPT. Flere nevner at den relevante målgruppen er elever som har et vedtak om spesialundervisning, ofte betegnet som elever med a-skjema. Flere av skolene oppgir at disse elevene har store fysiske og kognitive utfordringer, ofte med manglende språk, autismspekterforstyrrelser og andre funksjonsnedsettelse som gjør at de ikke kan delta i normal undervisning og heller ikke får karakterer, men oppnår grunnkompetanse. Flere skoler beskriver at de har egne tilbud, samarbeid og lokaler for å understøtte opplæringen for denne målgruppen.

I noen intervjuer trekkes det frem at IPT også kan være relevant for elever som har behov for tilrettelegging, men et mindre støttebehov enn elever med a-skjema. Dette kan være elever som har sosiale vansker, sosial angst og skolevegring, og som på den måten har vanskelig for å være fysisk til stede på skolen. Her kan alternative opplæringsarenaer som IPT fungere som en inngang til en skolehverdag, hvor elev, skole, foresatte og eventuelt andre samarbeidsaktører som PPT, OT eller ansvarsgruppe, samarbeider om å tilrettelegge et forløp som hjelper eleven tilbake på skolen.

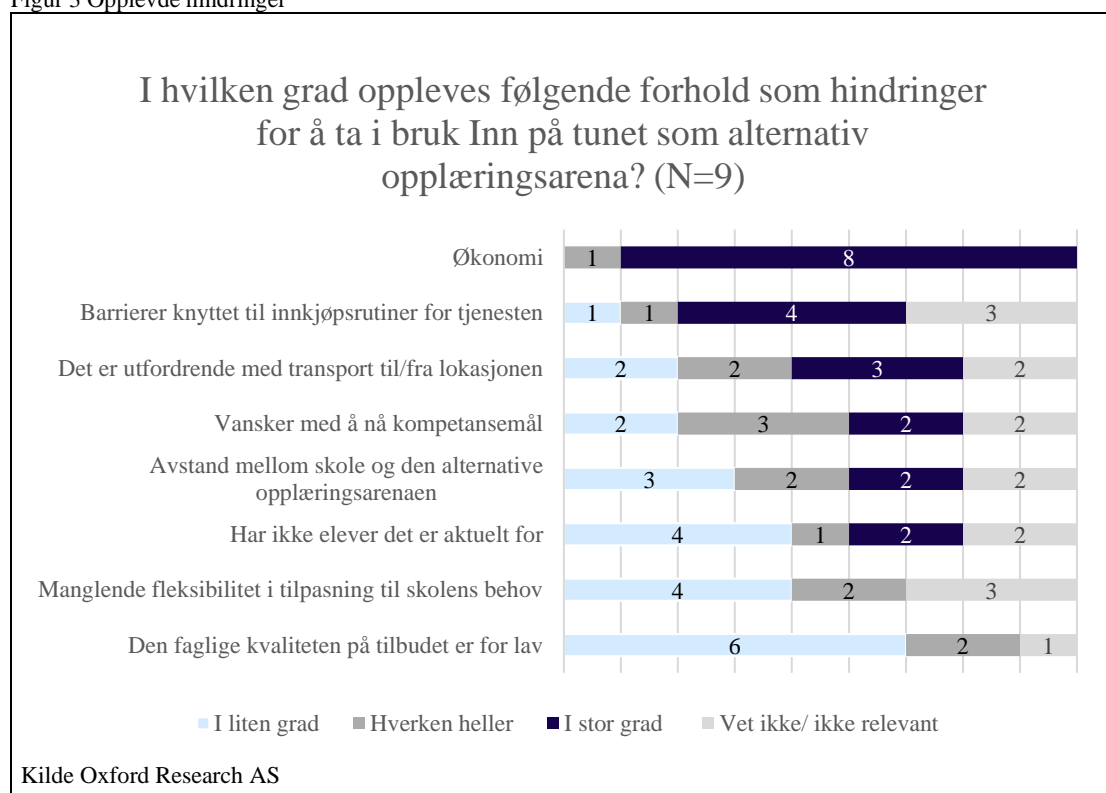
2.2.3 Bruken av alternative opplæringsarenaer generelt

På grunn av den lave andelen av skoler som benytter seg av IPT som alternativ opplæringsarena, har kartleggingen også undersøkt skolenes bruk av alternative opplæringsarenaer generelt. Dette har gitt oss innblikk i hvordan skolene jobber med elevene som har behov for tilpasset opplæring, og hvordan de løser disse utfordringene. Et hovedfunn er at skolene har stort fokus på at alternative opplæringsarenaer skal være tilgjengelige for de elevene som har særskilte behov. Flere informanter fortalte om deres egne interne alternative opplæringsarenaer i form av egne lokaler, baser eller kontorer, hvor elever kan få tilpasset opplæring. Flere nevnte også at samarbeid med det lokale næringslivet om praksisplasser og utplassering er en viktig del av opplæringen, som spesielt er relevant for elever som går yrkesfag. For enkelte elever innebærer dette høy grad av tilpassing, og her vil behovet være stort for alternative opplæringsarenaer som kan ivareta disse elevene også utenfor skolens egne lokaler. Dette kan blant annet være en vernet bedrift som jobber med varig tilrettelagt arbeid. Praksisplasser og utplasseringer er ofte en del av den yrkesfaglige studieretningen, og som regel innebærer dette ikke en ekstra kostnad for skolen.

3. Hindringer og muligheter

Neste figur viser en oversikt over kartleggingens svar på hvordan ulike forhold oppleves som barrierer for å ta i bruk IPT ved skolene. Et klart hovedfunn er at økonomien i stor grad oppleves som en hindring. Som figuren viser, fremstilles innkjøpsrutiner for tjenestene også som en barriere. På den andre siden finner vi at respondentene i liten grad opplever at lav kvalitet eller at manglende fleksibilitet ved tilbudet, er en faktor som oppleves som problematisk.

Figur 3 Opplevde hindringer

Fra de kvalitative intervjuene finner vi noen av de samme tendensene, blant annet at økonomien trekkes frem som en hindring. Informantene trekker særlig frem at barrierene i høy grad handler om manglende kjennskap til tilbudet og de relevante målgruppene. Manglende informasjon er derfor en gjennomgående barriere og utfordring som blir tydelig i spørsmålene om blant annet økonomi, geografi og målgruppe.

Selv om flere respondenter peker på innkjøpsrutiner som en barriere gjennom kartleggingsskjemaet, er dette noe som ikke løftes frem av informantene gjennom intervjuene. Imidlertid viser en aktør- og markedsanalyse gjennomført av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) i 2013, at det ofte er ressurskrevende prosesser i oppstarten av et nytt IPT-tilbud, både for tilbyder og kjøper. Dette knytter seg blant

annet til utviklingen av nye tjenester som er relevant for kjøper, kontraktsinngåelser, innkjøpsregelverk og etablering av oppfølgings- og kvalitetssikringsrutiner³. NILF sin analyse viser at det ofte er ildsjeler som driver frem innkjøpsprosessene. Skal en lykkes med gode langsiktige innkjøp av IPT-tjenestene som håndterer hindringene knyttet til innkjøp av IPT-tjenester, er det behov for å sikre bred forankring blant relevante aktører, politisk, så vel som administrativt i fylkeskommunen, men også på skolene. Dette vil også kunne redusere risikoen for at tilbud forvitrer når ildsjelene ikke lenger er en del av prosessen.

I det følgende vil vi gå i dybden på tre funn som i kartleggingsskjemaet og i intervjuene har blitt fremhevet som vesentlig faktorer for hvordan skolene bruker IPT, 1) de økonomiske barrierene, 2) behovet for kompetanse og tilrettelegging for den enkelte eleven, og 3) hindringer og muligheter i geografisk plassering av tilbud. Sist i dette kapitlet vil vi også trekke frem hvilke refleksjoner respondentene og informantene har gått rundt hvilken nytte IPT har eller kan ha, og hvilket behov de har for denne typen tilbud.

3.1 Økonomiske barrierer

Som vist ovenfor er de økonomiske barrierene for å ta i bruk IPT store. Flere skoleledere påpeker i intervjuene at skolens økonomiske ramme ikke gir et mulighetsrom for å kjøpe IPT-tjenester til enkeltelever fordi det vil gå ut over tilbudet til den øvrige elevmassen.

«Jeg har ikke problemer med å se at Inn på Tunet kan være bra for mange elever, men det koster penger og det går ut over tilbudet til elevene på skolen. Skolene har et ansvar for å gi et likeverdig tilbud til elevene, da kan en stille spørsmål til at noen få elever skal få bruke en stor del av ressursene.»

I flere intervjuer peker informanter på at de økonomiske midlene som blir tildelt skolen som del av et vedtak om spesialundervisning, som oftest skal dekke alle elever med et behov for tilpasset undervisning. Flere informanter forteller at deres skoler jobber ut ifra ideen om at alle elever har behov for en viss tilpassing, men at det varierer hvor stort behovet er. I denne sammenhengen beskrives utfordringer med elever som strever med de sosiale elementene i skolen, eller som av forskjellige årsaker ikke kan håndtere en normal skolehverdag, og hvordan disse best ivaretas med ressursene skolen har tilgjengelig. Flere informanter forteller at de velger å prioritere å utvikle skolens egne lokaler, baser og personressurser til å håndtere hele rekkevidden av elever med behov for tilpassing. Av

³ Hegrenes, Agnar Prestvik, Anne Strøm, Nebell, Ingunn. Pettersen, Ivar. (2013) Aktør- og markedsanalyse av Inn på tunet. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)

flere fremheves dette som en bedre løsning enn å bruke store midler på en enkelt elev i et tilbud som IPT.

Til tross for at kostnadene fremstilles som et hinder, finner vi også at enkelte mener at dette er noe skolen kan håndtere hvis det er et tilbud som gir mening for eleven.

Flere informanter peker på at en finansieringsordning med mulighet for å søke midler til denne typen tilbud ville ha vært en god ide. Denne ideen finner vi igjen i kartleggingsskjemaet. Under spørsmålet «Hvilke tiltak bør gjøres for å legge til rette for økt bruk av Inn på tunet i den videregående opplæringen?» svarer 6 av 27 respondenter at det må gjøres tiltak for å gjøre kostnadene mindre for skolene. Flere av disse peker på at søkbare midler kan være en løsning.

3.2 Behovet for kompetanse og tilrettelegging

Som tidligere nevnt, er det elever med særlig stort behov for tilpasset opplæring, ofte med et vedtak om spesialundervisning, som tilbys alternative opplæringsarenaer og IPT. En individuell tilrettelegging er derfor vesentlig i arbeidet med å gi eleven den videregående opplæringen som eleven har krav på. Dette trekkes frem i mange intervjuer, og går igjen i opplysningene i kartleggingsskjemaet.

«Individuelle tilbud, viktigst med god relasjonskunnskap slik at framtid kan skapes for ungdommen. Tilbudene bør ha nøkkelkompetanse fra hvert kurs i yrkesfagene.»

I dette fritekstsvaret fra en respondent i kartleggingsskjemaet, ser vi også at spesifikk fagkompetanse hos IPT-tilbydere vektlegges. Både pedagogisk kompetanse og fagkompetanse trekkes frem som viktig, både i kartleggingsskjemaet og intervjuene. At tilbudet er bundet opp til kompetansemål og læreplan, peker flere på som avgjørende for å kunne ta i bruk IPT. I denne sammenhengen blir det også poengtert at tilbud som IPT ikke må bli en «oppbevaringsplass» eller «bare en plassering», men at det må være et reelt læringstilbud som ruste elevene til livet etter videregående skole. Enkelte informanter forteller at det er viktig at alternative opplæringsarenaer gir eleven konkrete ferdigheter for å oppnå hverdagsmestring. For eksempel gjennom å bruke fag som matematikk i utføringen av praktiske oppgaver som handling og matlaging.

Elevens egen interesse for deltagelse i aktivitetene som tilbys og at tilpasning til den enkelte eleven står i fokus, er et vesentlig kriterium for å bruke alternative opplæringsarenaer. I den forbindelsen poengterer flere også viktigheten av at alternative opplæringsarenaer og tilbud som IPT blir sett i sammenheng med elevens andre behov og utfordringer, og at tilbudet på den måten er en del av en helhetlig plan sammensatt av skolen, eleven, de foresatte og andre instanser.

I flere intervjuer trekkes det frem at skolene ikke ønsker at eleven skal plasseres ut i et tilbud uten oppfølging fra skolen selv. Flere peker på at det ville være nødvendig at eleven har en assistent med seg ut på gården. Andre mener at dette er et ansvar gårdseier selv ville være nødt til å stå for, og at de ville være trygge ved å la eleven følge dette tilbudet uten en assistent.

Problemstillingene informantene trekker frem, både om faglig og pedagogisk forankring, og hvilken tilrettelegging og praktisk gjennomføring IPT kan tilby, kan skyldes at det er stor mangel på informasjon om hvordan tilbudet fungerer både praktisk, faglig og pedagogisk. Dette gjør det vanskelig for skolene å vurdere om tilbudet vil passe for eleven og innenfor rammen av skolens ressurser. Flere etterlyser informasjon om den pedagogiske forankringen til tilbudet. Det fremkommer også usikkerhet rundt hvordan man sikrer faglig relevans og hvordan eleven oppnår formell kompetanse gjennom IPT.

3.3 Hindringer og muligheter i geografisk plassering av tilbud

I definisjonen av alternative opplæringsarenaer er det et hovedpoeng at opplæringen foregår et annet sted enn på skolens lokaler. Dette trekkes frem som en hovedbegrunnelse for bruk av slike arenaer i flere av intervjuene. For elever som vegrer seg for å møte opp på skolen, eller har behov for en annen mer praktisk undervisningssituasjon, oppstår et behov for eksterne lokasjoner som tilbys av bedrifter eller gårdsbruk som skolen kan benytte. Lokasjoner utenfor skolens egne arealer, gir også et behov for transport og koordinering av oppfølging, både for eleven og for skolen. For IPT vil det i tillegg være et element at det ikke finnes IPT-tilbydere alle steder. Noen skoler er byskoler som naturlig ligger langt vekk fra gårdsbruk.

Som man kan se i figuren tidligere i kapittelet (figur 3), er det ulike meninger blant respondentene om avstanden mellom skolen og den alternative opplæringsarenaen og utfordringer med transport oppleves som et hinder eller ikke. Det samme kan vi se gjennom intervjuene, hvor noen informanter peker på utfordringen ved at det ikke finnes gårdsbruk i nærheten av skolen, og at det å gi en elev et IPT-tilbud dermed også ville innebære betydelige transportkostnader.

3.4 Nytte og behov for denne type tjenester

Av de få informantene og respondentene vi har vært i kontakt med som har erfaring med IPT-tilbud, har det vært mange positive tilbakemeldinger. Flere uttrykker at IPT burde vært mer kjent, billigere, og mer brukt.

«Slik jeg har lært å kjenne Inn på Tunet-tilbudet, er det i stor grad veldig tilpasset den ungdommen som får tilbudet. Og slik må det være for at det skal fungere optimalt tror jeg. Dette er ofte en "reddende engel" aktivitet for ungdom som av ulike grunner ikke greier å stå i ordinære tilbud, og disse ungdommene trenger ofte både lav terskel og tid til å komme i gang. Min opplevelse er at Inn på tunet ivaretar dette på en utmerket måte. Det omhandler selvsagt også en tett og god dialog fra oss som legger inn bestilling, og som kjenner ungdommen godt. Videre er det av stor betydning at det bygges tillit og gjensidig respekt. Dyr og ungdom knytter bånd uten spørsmål, kritiske spørsmål og krav. Gull verdt.»

Dette fritekstsvaret fra kartleggingskjemaet beskriver både behovet og nytteverdien av IPT for ungdom som ikke kan være i ordinære tilbud. Denne beskrivelsen finner vi også igjen i noen av intervjuene, hvor informantene peker på verdien av å kunne gi eleven et miljø hvor det kan skapes tillit og hvor det er tid og plass til å hjelpe eleven igjennom skolegangen.

På den andre siden finnes det også flere informanter som opplever IPT-tjenester som lite relevant for elevgruppene de har på sine skoler, men også fordi de vil prioritere annerledes i valget av alternative opplæringsarenaer. Dette har også sammenheng med hvilket ansvar skolene har når de skal tilpasse opplæringen. Slik flere påpeker, så må skolene vurdere om de selv kan tilby eleven den riktige opplæring ut ifra hvilke vurderinger om tilpassingsbehov som har blitt gjort av PPT. Dette kan blant annet være å tilpasse opplæringen i klasserommet, i egne lokaler eller baser skolene selv råder over. I de tilfellene hvor skolene har behov for å benytte alternative opplæringsarenaer for å oppfylle tilretteleggingsbehovet, kan ulike tilbydere av alternativ opplæring kontaktes. PPT beskriver dette som en av årsakene til at IPT blir lite brukt, nettopp fordi skolene har en rekke egne tilbud og muligheter for å tilpasse opplæringen til den enkelte eleven. Som vi også har beskrevet tidligere i kapitlet, er disse tilbudene ofte vesentlig billigere for skolene. Informantene peker også på at egne tilbud gir skolene muligheten for å ha mer kontroll på den faglige og pedagogiske forankringen. IPT blir på denne måten beskrevet av flere informanter som et overflødig og lite brukbart tilbud for deres situasjon.

Gjennom intervjuet med PPT, beskrives utfordringen i hvordan PPT kan evaluere IPT i forhold til hvordan de oppfyller læringsmålene. Ansvar for dette blir i høy grad overlatt til skolene selv, og det skapes derfor en usikkerhet om hvordan man hos PPT følger opp læringsutbyttet for denne typen tilbud. PPT påpeker også at det kan oppstå en utfordring i at Statsforvalteren ønsker å fremme bruken av IPT og samtidig fører tilsyn med PPTs anbefalinger for tilpasset opplæring og alternative opplæringsarenaer, som skal være basert på forskning og retningslinjer. Her blir PPTs usikkerhet om hvordan IPT konkret oppfyller læringsmålene et problem.

4. Veien videre

Med utgangspunkt i empirien, vil vi i det følgende gi noen innspill til veien videre for IPT.

Systematisk arbeid med å øke kjennskapen til Inn på tunet

Kartleggingen viser at IPT som alternativ opplæringsarena er et tilbud som blir lite brukt i de videregående skolene i Møre og Romsdal. Som sitatet nedenfor illustrerer, er manglende kjennskap til tilbudet og hvordan det fungerer i praksis, pedagogisk og som faglig del av den videregående opplæringen, en hovedårsak til at IPT-tilbud i liten grad blir benyttet.

«Vi må ha bedre kjennskap til tenestene og skuleeigar må signalisere om slik bruk er god praksis.»

Et mulig grep for å øke kjennskapen til IPT som alternativ opplæringsarena er et utstrakt informasjonsgrunnlag fra IPT-tilbyderne rettet mot skolene og skoleeier. Informasjonen bør synliggjøre hvilke aktiviteter som inngår i tilbudet, aktuelle målgrupper og hvordan skolene i samarbeid med IPT-tilbyder kan tilrettelegge for elevers oppnåelse av kompetansemål slik at bruken av IPT som en alternativ opplæringsarena aktualiseres.

I utformingen av informasjonsgrunnlaget bør det synliggjøres at tilbudet er et *supplement* til det ordinære undervisningstilbudet, slik at elevene ikke avsondres fra klassen. Den faglige kvaliteten på undervisningstilbudet, at tilbudet foregår innenfor strukturerte, men fleksible rammer, samt gir anledning for individuell skreddersøm, bør også synliggjøres. Dette er elementer som forskningslitteraturen trekker frem som vesentlige suksessfaktorer for å lykkes med alternative opplæringsarenaer.⁴

Vi anbefaler at det nasjonale organet Inn på Tunet Norge, i samarbeid med nettverksorganisasjonen Inn på Tunet Møre og Romsdal, utarbeider et slikt informasjonsgrunnlag. På den måten kan man synliggjøre tilbydere, deres kompetanse og hvordan det i dag arbeides med IPT som en alternativ opplæringsarena i fylket.

Erfaringene Inn på Tunet Møre og Romsdal og Inn på Tunet Norge får med å utarbeide denne typen informasjonsmateriale, kan også være et nyttig bidrag til arbeidet med å styrke kjennskapen til IPT som alternativ opplæringsarena i landets øvrige fylker.

Som en del av informasjonsarbeidet kan den enkelte tilbyder og nettverksorganisasjonen Inn på Tunet Møre og Romsdal også skape en bevisstgjøring om IPT ved at skolene, Oppfølgingstjeneste og beslutningstakere i fylkeskommunen får befare ulike IPT-gårder i

⁴ (Cox et al. 1995, Neufeld 2015, Schwab m.fl. 2016 og Tobin og Sprague 2000)

fylket. Gjennom dette kan man bidra til å skape en forståelse rundt hva IPT som alternativ opplæringsarena faktisk er, og hvilke suksessopplevelser som finnes for skolene og for elevene selv.

Utrede mulighetene for en finansieringsordning eller søkbare midler for bruk av alternative opplæringsarenaer

Kartleggingen viser at økonomi er den største hindringen for bruken av IPT som alternativ opplæringsarena. Det er viktig å påpeke at IPT kun er ett av flere tiltak innen det som omtales som alternativ opplæringsarena eller «utvidet læringsarena». Skolen har noe fleksibilitet når det gjelder bruk av slike, særlig tiltak for en kortere tid for klassen/basisgruppen. Det er gitt i opplæringsloven § 2-3. Vi anbefaler at IPT vurderes opp mot disse. Det er for øvrig sannsynlig at årsakene til begrenset bruk av også andre alternative opplæringsarenaer, kommer av samme årsak som begrenset bruk av IPT.

Som kartleggingen har vist, pekes det på at en mulig løsning på den økonomiske hindringen er at fylkeskommunen oppretter en egen finansieringsordning eller søkbare midler som dekker skolenes utgifter ved kjøp av tilbud som IPT. Fra vårt ståsted, bør en slik finansieringsordning ikke gjelde kun ett enkelt tilbud, med mindre fylkeskommunen har kunnskap som gjør at en prioritering og øremerking av ett privat tilbud, foran andre, kan begrunnes.

Øke kunnskapen om måloppnåelsen og virkningene ved bruk av alternative opplæringsarena

Det er lite systematisk kunnskap om brukereffektene ved IPT som en alternativ opplæringsarena, både i videregående og grunnskolesammenheng. For å sette skoleeier og skolene i stand til å ta velbegrunnede valg når det kommer til bruk av alternative opplæringsarena generelt, og enkelttilbud spesielt, bør det foretas en kunnskapsoppsummering av bruk og erfaringer med ulike tilbud i en større målestokk. For eksempel bør det innhentes erfaringer fra andre fylker, og videre sikre kunnskap fra evalueringer og utredninger som er tilknyttet bruk av slike arenaer. En kvalitetssikring av det faglige innholdet i de ulike tilbudene bør være av særlig interesse i en slik kunnskapsoppsummering.

Dette vil gi skolene og skoleeier et bedre grunnlag for å vurdere ulike tilbud opp mot hverandre og samtidig gi verdifull innsikt i hvilke tilbud som burde inkluderes i en eventuell finansieringsordning.

Bilag 1: Kartleggings skjema

Velkommen!

Takk for at du deltar i denne kartleggingsstudien som Oxford Research gjennomfører på oppdrag fra Statsforvalteren i Møre og Romsdal.

Denne kartleggingen inneholder spørsmål om kjennskap til og bruk av Inn på tunet som alternativ opplæringsarena.

Inn på tunet (IPT) er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk og kan benyttes som en alternativ opplæringsarena. Inn på tunet skal gi mestring, utvikling og trivsel for elevene. Aktiviteten i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der. Det er et mål at arbeidet elevene tar del i, og aktivitetene på gården skal være mer enn bare arbeid og aktiviteter. Arbeidet skal i tillegg være knyttet til faglige og sosiale læringsmål. Tilbudet skal være innenfor rammene i læreplanen og kobles til kompetansemål i læreplanene for fag.

Det vil ta 10 minutter å svare på spørsmålene.

Ved å klikke «neste», samtykker du til at vi kan bruke svarene dine i anonymisert form i rapporten vi skal utarbeide til statsforvalteren.

Generelt om alternative opplæringsarenaer

Oppgi hvilken rolle du har i skolen

- (1) Skoleledelse
- (2) Oppfølgingstjeneste
- (3) PPT
- (4) Elevtjenesten
- (5) Annet (vennligst spesifiser) _____

Benytter skolen seg av alternative opplæringsarenaer?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Har skolen du er leder for tidligere benyttet seg av alternative opplæringsarenaer?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvorfor har skolen valgt å benytte seg av alternative opplæringsarenaer?

Hvorfor har skolen valgt å ikke benytte seg av alternative opplæringsarenaer?

Kjennskap til Inn på tunet som alternativ opplæringsarena**Kjenner du til Inn på tunet som en alternativ opplæringsarena for elever i den videregående skolen?**

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvor har du fått kunnskap om Inn på tunet? (Flere svar mulig)

- (1) Via tidligere bruk
- (2) Via PPT
- (3) Via Oppfølgingstjenesten
- (4) Via bekjente
- (5) Direkte fra IPT-tilbyder
- (6) Fra en annen skole
- (7) Fra skoleeier
- (8) NAV
- (9) Annet (Vennligst spesifiser) _____

Kjenner du til tilfeller der IPT har blitt brukt som opplæringsarena for elever i den videregående skolen i Møre og Romsdal?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvilke skoler kjenner du til at har tatt i bruk Inn på tunet som alternativ opplæringsarena?

Har du som skoleleder selv erfaring med bruk av IPT som alternativ opplæringsarena i videregående skole?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Benytter skolen du nå er skoleleder ved, IPT-tilbud som en alternativ opplæringsarena for elevene?

- (1) Ja
- (2) Har tidligere benyttet
- (3) Nei
- (4) Vet ikke

Hvorfor valgte skolen å benytte seg av IPT som en alternativ opplæringsarena?

Hvorfor benyttes ikke IPT-tilbudet lenger som en alternativ opplæringsarena av skolen?

Hvordan ble samarbeidet med IPT-tilbyderen initiert?

Hvordan vurderer du IPT i forhold til andre konkurrerende tilbud?

Har du innspill til hva tilbydere av Inn på tunet-tjenester bør hensynta i utforming og innretning av tilbudet, for at din skole skulle finne det aktuelt å benytte slike tilbud?

Barrierer for bruk

I hvilken grad oppleves følgende forhold som hindringer for å ta i bruk Inn på tunet som alternativ opplæringsarena?

	I svært liten grad	I liten grad	Hverken eller	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke/ikke relevant
Økonomi	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Har ikke elever det er aktuelt for	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vansker med å nå kompetansemål	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Barrierer knyttet til innkjøpsrutiner for tjenesten	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Den faglige kvaliteten på tilbudet er for lav	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Manglende fleksibilitet i tilpasning til skolens behov	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Manglende fleksibilitet i tilpasning til eleven(e) sitt behov	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Det er utfordrende med transport til/fra lokasjonen (1) (2) (3) (4) (5) (6)

Avstand mellom skole og den alternative opplæringsarenaen (1) (2) (3) (4) (5) (6)

Er det andre forhold som oppleves som hindringer for å ta i bruk Inn på tunet som alternativ opplæringsarena?

Dersom det ikke lå en økonomisk begrensning for skolen for å ta i bruk slike tilbud, ville skolen benyttet seg av Inn på tunet som en alternativ opplæringsarena? (Vennligst utdyp ditt svar)

Muligheter for videre utvikling

Hvilke tiltak bør gjøres for å legge til rette for økt bruk av Inn på tunet i den videregående opplæringen?

Har du noen ytterligere refleksjoner rundt mulighetene for å ta i bruk Inn på tunet som en alternativ opplæringsarena i videregående skole?

Avslutningsvis, er det noe annet du ønsker å legge til?

Takk for at du besvarte skjemaet. Trykk på «avslutt» for å levere besvarelsen.

OXFORD RESEARCH

Denmark

Oxford Research A/S
Vesterbrogade 149, Bld. 12
3rd floor, 1620 Copenhagen V
office@oxfordresearch.dk

Norway

Oxford Research AS
Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
post@oxford.no

Sweden

Oxford Research AB
Norrandsgatan 11
111 43 Stockholm
office@oxfordresearch.se

Finland

Oxford Research Oy
Eteläinen Hesperiankatu 18
LH 2, 00100 Helsinki
office@oxfordresearch.fi

Baltics/Riga

Oxford Research Baltics SIA
Kr.Valdemara 23-37, k.2
LV-1010, Riga
info@oxfordresearch.lv

Belgium/Brussels

Oxford Research c/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
office@oxfordresearch.eu